הנדון:

משחק באש

ישנן דרכים רבות לטיהור בית מפשפשים. ומכיוון שאיש אינו אוהב פשפשים בביתו, כדאי להתעניין בדרכים אלה.

אפשר לצוד כל פשפש לחוד ולהרגו. אפשר להרעיל את הפשפשים באדי־רעל. אפשר להפעיל נגדם די.די.טי.

אולם השיטה הטובה ביותר היא גם הפשוטה ביותר: לשרוף את חבית כולו. מי שינקוט בשיטה זו, מובטח לו שלא יישאר אף פשפש אחד להציק לו.

הוא גם יישאר בלי בית, ויתכן כי זו הסיבה שאין רבים המתלהבים לשיטה זו.

★ ★ ★

במדינת ישראל יש פשפשים, המציקים לאזרחים יומם ולילה, החיים על דמו והמטרידים את מנוחתו. הרי הם מנגנוני המפלגות.

איני אומר את הדבר לצורך השמצה. אני מצטט רק את מנהיגי המפלגות עצמן. כולם כאחד מבכים את ריבוי המפלגות. כולם מקללים את שלטון המנגנונים. כולם כאחד מכריזים, בימי בחירות, שכל שאר המפלגות אינן אלא טפילים המוצצים את דם הפועל או האזרח.

האזרח הפשוט אינו זקוק לאישור כזה. אם ישנו מכנה משותף אחד המאחד כיום את רובם של אזרחי ישראל, הרי זו הבחילה במפלגות, במנגנונים, בקנוניות קואליציוניות ארציות ועירוניות.

איך לגרש את הפשפשים? פתרונות רבים הוצעו — חלקם רציניים, חלקם דמגוגיים. אולם שום פתרון אינו זוכה לפרסומת כה רבה כמו זה העומד למלא תפקיד חשוב בתעמולה לקראת הבחירות לכנסת הרביעית: הפתרון של הנהגת שיטת־הבחירות האישית־האזורית־הרובנית.

זהו פתרון מפתה מאד. יעילותו מובטחת מראש. כי הוא שורף את בנין הדמוקרטיה הישראלית על פשפשיו.

★ ★ ★

בחיים המדיניים, לא די לדעת מה אומרים. חשוב גם לדעת מי אומר, ומדוע הוא אומר את אשר הוא אומר.

מחנה התומכים ברעיון הבחירות האישיות, בצורה זו או אחרת, מורכב בדרך כלל מארבעה גורמים שונים, והם:

- קבוצת החצר של דויד בן־גוריון, שהצליחה להשתלט בשטח זה על מפא״י כולה.
- הציונים־הכלליים, המשחקים זה מכבר ברעיון זה, בואריאציות שונות.
- כמה עסקנים של הימין, שנפלטו ממפלגותיהם, ובעיקר רביזיוניסטים משוחררים.
- חלק מן הציבור הטוב, המואס במפלגות.

זוהי קואליציה משונה. היא מבוססת על תערובת משונה של ריאליזם אינטרסנטי, מחשבה מבולבלת, ציניות דמגוגית ואשליות מתוקות.

מכיוון שזו תערובת מסוכנת מאד, כדאי להפריד בין חלקיה ולבחון כל אחד מהם לחוד.

★ ★ ★

לא מכבר כינס שמעון פרס פגישה מצומצמת של נשות החברה הגבוהה, כדי לשכנע אותן לפעול למען שינוי שיטת־הבחירות. הוא שם את ידו על לבו, בג׳סטה האופיינית של צבר שאינו יודע לשקר, ואמר שאינו מדבר כאיש־מפא״י. גם איש מפא״י, כך אמר, יש לו „חרדות פרטיות". וכאיש החרד לגורל המדינה, הוא רואה בשיטת הבחירות האישיות את הדרך היחידה להצלת ישראל.

אולם החרדות הפרטיות של שמעון פרס מזדחות באורח־פלא עם האינטרסים של מפא״י.

כיום מהווה מפא״י כ־35% בציבור ובכנסת, ואין יסוד להניח כי יחול שינוי ניכר בבחירות הקרובות. בידיה מרוכז כוח כביר. אולם אין זה כוח בלתי־מוגבל. אמנם, בשטחים רבים היא מקיימת כבר כיום דיקטטורה מעשית — אולם אין זו דיקטטורה מלאה, ושטחי־חיים רבים עוד משוחררים ממנה.

מה מפריע למפא״י? בעיקר: הצורך להקים קואליציות. המפלגות האחרות אמנם שייכות לאותו משטר, ובכל הנושאים החשובים־באמת אין כל הבדל בין מפא״י לבין שאר המפלגות הציוניות. בכל זאת מגבילות המפלגות האחרות את צעדיה: מכיוון שכל אחת מהן חרדה לאינטרסים של עצמה, היא מונעת בעד מפא״י מלהרחיב שלטונה הבלעדי.

יתכן כי שיקולי אותן המפלגות הם אנוכיים ומכוערים. אולם התוצאה היא חיובית: היא מונעת כיום את הדיקטטורה המוחלטת של דויד בן־גוריון וקבוצתו. זהו הצד השני של הסחטנות הקואליציונית המגעילה את האזרח.

★ ★ ★

כל זה ישתנה, כמובן, אם תונהג שיטת הבחירות האזורית־רבונית. על אף כל ההתחכמויות, הרי עיקרה של שיטה זו הוא כי הארץ תחולק למחוזות, וכי בכל מחוז ייבחר רק המועמד שיזכה למספר הקולות הגדול ביותר.

בבחירות כאלה, יכולה מפא״י לסמוך על כל הקולות הנמצאים משמאלה. כי קולות אלה לא יוכלו להצביע בעד מועמד ימני. מלבד קולות מפא״י עצמה, יימסרו למועמדיה גם קולות אחדות־העבודה, מפ״ם ומק״י (מתוך הסכם, או שלא מתוך הסכם).

בעתיד הנראה לעין יוסיף גוש זה להוות רוב כמעט בכל מחוזות ישראל — ומפא״י תזכה לראשונה בתולדותיה ברוב מוחלט.

מה יקרה אז? יתכן שמפא״י תישאר דמוקרטית — ויתכן שלא. זה עניין של נבואה, והוא תלוי באמונת הנביא.

הכוונה האמיתית:
בכרוז מפא״י לבחירות

השאלה היא: האם מותר לסכן את עתיד המדינה על נבואות?

★ ★ ★

יש הדוגלים בשיטת־הבחירות האזורית מתוך אמונה כי אמנם תקבל מפא״י רוב מוחלט ב־1960, ואולי גם ב־1964, אך כי ב־1968 יוכל הימין לזכות ברוב קטן. אז יקום המשטר הימני החדש, המשטר „הלאומי־הליבראלי".

מי שמאמין בכך, מוטב שיחזור לגן־הילדים. בן־גוריון, דיין, פרס, בן־אחרון וחזן אינם סוציאל־דמוקרטים גרמניים. האמונה כי החתישבות העובדת, למשל, המחווה (בין השאר) צבא פרטי מאומן ומצוייד, תמסור את השלטון לימין ללא קרב — היא נאיבית מאד.

יתכן כי בעיה זו אינה קשורה דוקא בשיטת הבחירות, כי היא עלולה להתעורר בבוא העת גם אם תישאר השיטה הנוכחית על כנה. ואכן, דוקא השיטה האזורית עשויה למנוע את הבעיה: כי היא תתן בידי הרוב היציב של מפא״י אפשרות כמעט בלתי־מוגבלת לקביע מראש את תוצאות הבחירות הבאות — על־ידי חלוקה־מחדש של המחוזות, העברת האוכלוסיה לפי תוכנית מפלגתית, הכוונת הפיתוח ועוד.

לכן, אם מפא״י דוגלת בשיטה זו, הרי היא צודקת בהחלט. זה כדאי לה מאד.

★ ★ ★

ותר קשה להבין את הציונים־הכלליים. אמנם הם הכניסו שינויים מסויימים בהצעה, אולם לא אלה חשובים. כי בינתיים הם מכשירים את דעת־הקהל לעצם קבלת רעיון השיטה האזורית.

כאשר יהיה הקהל משוכנע, לא יעזרו שום התחכמויות — תנצח השיטה הפשוטה ביותר, זו המוצעת על־ידי מפא״י. החסתייגויות, המגבלות הפקחיות, הואריאציות המחוכמות — כל אלה ייעלמו ברגע המכריע.

מנהיגי הצ״כ האמינו, כנראה, כי בשיטה האזורית יתגברו על תנועת־חרות. לצ״כ יש הרבה יותר מועמדים בעלי־שם בחברה המכובדת. חרות תצטרך להצביע בעד מועמדי הצ״כ, ותהפוך לגורם משני.

דומני שחשבון זה מבוסס על טעות. אין זו אמת כי בבחירות אישיות מנצחת האישיות המפורסמת ביותר. מנצח המועמד אשר מאחוריו עומדת המפלגה החזקה. זאת הוכח בבחירות האחרונות לפרלמנט בצרפת, כאשר מאות דהגוליסטים בלתי־ידועים, שצצו בין לילה, סילקו מן המפה את העסקנים המכובדים של המפלגות הבורגניות ההגונות.

בעשרות ריכוזים של העולים החדשים בני עדות המזרח (שדוקא הם מרוכזים באזורים רבים בארץ בשטחים רצופים) ינצח מועמד חרותי בנקל את המועמד הצ״כי. גם בערים הוותיקות אין המצב ברור. אין זה מן הנמנע כי בבחירות אישיות, תבלע דוקא חרות את שאר מפלגות הימין, ותהיה מפלגת האופוזיציה העיקרית.

כי בשיטה זו, הדג הגדול יותר אוכל את הדג הקטן יותר.

★ ★ ★

ותר מובנת, וגם יותר מעוררת רחמים, אמונתם הנאיבית של עסקני־ימין רבים, פליטי כל המפלגות, כי דוקא השיטה האישית תושיעם.

עסקנים אלה, שחלק מהם התרכז לאחרונה תחת דגלי־נוחיות חדשים, מרגישים את עצמם בצדק מקופחים, אחרי שמנגנוני חרות והצ״כ סילקו אותם מעמדותיהם. אדם מכובד ובעל־וותק, שגורש על־ידי אנשי־מנגנון אלמונים ואפורים, יכול להאמין כי בבחירות אישיות יעלה שוב לגדולה.

אין טעות גדולה מזו. ד׳ישראלי הגדול, נואם בחסד עליון ומדינאי מבריק, נכשל כמה פעמים בבחירות — עד שהצטרף למפלגה והפקיד את גורלו בידי המנגנון. באנגליה קורה דרך־קבע כי מועמד מטומטם, הנתמך על־ידי מנגנון המפלגה החזקה יותר, מנצח מועמד מזהיר, המייצג את מפלגת המיעוט במקום.

הבחירות האישיות אינן מחלישות את מנגנוני המפלגות. מנגנונים אלה קובעים את המועמדים — ומועמד ללא מנגנון אבוד מראש, אפילו נוטפת לשונו דבש ומעוררת חזות־פניו את התרגשותן של בתולות זקנות.

גישתם של עסקנים אלה מובנת ומעוררת רחמים — אולם יש ללחום בה בחריפות. כי אשליות אישיות אלה, המתעטפות בסיסמות דמוקראטיות וליברליות חסודות, סוללות למעשה את הדרך לדיקטטורה.

כמו בלעם המנוח, הם יוצאים לקלל את מפא״י — ועושים את מלאכתה.

★ ★ ★

לצדם של אינטרסנטים אלה עומדים אזרחים טובים רבים, הנכספים באמת לשינוי המשטר. מה נוח יותר מאשר להאמין כי אפשר להחליף משטר על־ידי החלפת הטכניקה של הבחירות? זה כל כך פשוט — וזה דורש כל כך מעט קרבנות!

להם יש להסביר, בסבלנות ובעדינות: שריפה זו אפילו לא תגרש את הפשפשים.

היא לא תשים קץ לקנוניות המנגנונים המפלגתיים. במקום קנוניה אחת, כל ארבע שנים, יבואו 120 קנוניות בכל מחוז ומחוז.

הצ״כ יצביעו בעד המועמד הדתי בבני־ברק, הדתיים יצביעו בעד מועמד הצ״כ ברמת־גן. מכיוון שהדתיים יהוו כמעט בכל המחוזות לשון־מאזניים, ינסו כל הצדדים להעמיד מועמדים המקובלים על הדתיים.

הפרטים ישתנו — השיטה תישאר.

היא לא תשים קץ לשלטון המנגנונים על המועמדים. המנגנונים יוסיפו לקבל את חלקם מן השלל הציוני. בידיהם יהיה הכסף והשלטון. הם ימנו את המועמד, והם יציידו אותו בכסף הדרוש לו לניהול המערכה. הם גם יוסיפו להרים ולהוריד את ידו בכנסת — כי הוא ירצה להיבחר שנית על־ידי אותו המנגנון.

היא לא תכניס לכנסת אישים מזהירים או חוגי־דעות בעלי תפיסות חדשות. המנגנונים, אשר הבחירה המעשית של המועמדים תהיה בידיהם, יחסלו אישים כאלה חיש מהר.

(המשך בעמוד 6)